

स इति सह उच्यते प्रथम इति विशेषणात् देवैः सुरैरिन्द्रियैश्चान्विष्यते भोगार्थिभिः परोहिस्वर्गः करुणात्मेति संसारकृतुफलमनिवार्यं दृष्ट्वा सहोपि शुद्धं ब्रह्मा विवेशेत्युत्तरार्थार्थः कारणात्मतां प्राप्तस्यापितत्संबंधानपायात् अन्यथा सुमिर्मूर्च्छादौ मुच्येता यत्नतोजन इत्यापद्येत पक्षांतरे शवाग्निपौत्रं नियताख्यमायातं दृष्ट्वा स्पर्शजयात्स्ववंशोयं दुष्ट इति लज्जयाऽर्णवं विवेश भृगुशापाद्विषयं भक्षत्वं प्राप्तो गिरात्मानं बहुधा कृत्वाग्निहोत्रादिषु शमशानादिषु च स्थित इत्युपाख्यायते ॥ ७ ॥ देवा इति अथर्वाणं अंगिरसं तीव्रतपसं दृष्ट्वा ॥ ८ ॥ मध्वक्षं पिगाक्षं अग्निं भावप्रधानो निर्देशः द्वेकयोर्द्विवचनैकवचने इति वत् अन्यथा द्वेकेष्विति स्यात् द्वित्वैकत्वयोरिति व्याख्यानानुपपत्तिश्च तेनैकस्त्वमेवाग्निं त्वंगच्छेत्यर्थः तथा च निक्षिपाम्यहमग्निं त्वं त्वमग्निः प्रथमो भवेत्युपक्रमस्योपसंहारेण सहैकवाक्यता भवति ॥ ९ ॥ प्रेष्य आदिश्य सार्धः श्लोकः ॥ १० ॥ तथा

स वद्विः प्रथमो नित्यं देवैरन्विष्यते प्रभुः ॥ आयातं नियतं दृष्ट्वा प्रविवेशार्णवं भयात् ॥ ७ ॥ देवास्तत्रापि गच्छंति मार्गमाणा यथादिशं ॥ दृष्ट्वा त्वग्निरथर्वाणं ततो वचनमब्रवीत् ॥ ८ ॥ देवानां वहहव्यं त्वमहं वीरसुदुर्बलः ॥ अथ त्वंगच्छ मध्वक्षं प्रियमेतत् कुरुष्व मे ॥ ९ ॥ प्रेष्य चाग्निरथर्वाणमन्यं देशं ततो गमत् ॥ मत्स्यास्तस्य समाचस्युः क्रुद्धस्तान् अग्निरब्रवीत् ॥ भक्ष्या वै विविधैर्भाविर्भाविष्यथ शरीरिणां ॥ १० ॥ अथर्वाणं तथा चापि हव्यवाहो ब्रवीद्वचः ॥ ११ ॥ अनुनीयमानो हि भृशं देववाक्याद्वितेन सः ॥ नैच्छद्दोदुहविः सोदुं शरीरं चापि सोत्यजत् ॥ १२ ॥ स तच्छरीरं संत्यज्य प्रविवेश धरांतदा ॥ भूमिं स्पृष्ट्वा सृजद्वातून् पृथक् पृथगतीवहि ॥ १३ ॥ पूयात्स गंधं तेजश्च अस्थिभ्यो देवदारुच ॥ श्लेष्मणः स्फाटिकं तस्य पित्तान्मारकतं तथा ॥ १४ ॥ यत्कृत्स्नं प्रायसंतस्य त्रिभिरेव बभुः प्रजाः ॥ नखास्तस्याभ्रपटलं शिराजालानि विद्रुमं ॥ १५ ॥ शरीराद्विविधाश्चान्ये धातवो स्या भवन्मृप ॥ एवं त्यक्त्वा शरीरं च परमेतपसि स्थितः ॥ १६ ॥ भृग्वंगिरादिभिर्भूयस्तपसोऽथापितस्तदा ॥ भृशं जज्वालतेजस्वी तपसाप्यायितः शिखी ॥ १७ ॥ दृष्ट्वा क्रपिं भयाच्चापि प्रविवेश महार्णवं ॥ तस्मिन् नष्टे जगद्भीतमथर्वाणमथाश्रितं ॥ अर्चयामासुरेवैनमथर्वाणं सुरादयः ॥ १८ ॥ अथर्वात्त्वस्तजल्लोकानात्मना लोक्यपावकं ॥ मिषतां सर्वभूतानामुन्ममाथ महार्णवं ॥ १९ ॥

चापितथैव मत्स्यैराख्यातोऽपि वचः त्वं मध्वक्षो भवेति पूर्वोक्तमेव ॥ ११ ॥ शरीरं आग्नेयं देहं पक्षे मायां त्यक्त्वा निर्विकल्पो भूदित्यर्थः ॥ १२ ॥ देहत्यागप्रकारमाह स इति तत्स्थूलं शरीरं संत्यज्य धरांधारणात् धरालयस्थानं लिङ्गशरीरं प्रविश्य तत्रापि संकल्पोपनतान् भूम्यादीन् सृजत् भूमिं स्पृष्ट्वा उपाधौ आवेशं कृत्वा अत्र धातून् नीलपीतादीन् तानि ववासनामयानि नाडीरूपाणि दृश्यंते योगमार्गे तथा च श्रुतिः तस्मिन् शुक्लमुत नीलमाद्भुः पिंगलं हरितं लोहितं च एष पंथा ब्रह्मणा हानु वित्तस्तेनैति ब्रह्म वित् पुण्यकृतैजसश्चेति तैजसो लिङ्गदेहाभिमानि पक्षांतरे तु धातून् मनः शीलादीन् ॥ १३ ॥ १४ ॥ यत्कृत्स्नं शरीरांतर्बर्ती अवयवविशेषः त्रिभिः काष्ठपाषाणलोहैः ॥ १५ ॥ अन्ये स्वर्णपारदादयः शरीरं लिङ्गं परमेनिरुपाधौ तपसि आलोचनात्मके ध्याने ॥ १६ ॥ तपसा सामर्थ्येन उत्थापितः समाधेः श्रद्धावितः ॥ १७ ॥ ऋषिः अथर्वागिरसं भयं पूर्वोक्तमेव सार्धः श्लोकः ॥ १८ ॥ अथर्वात्विति अथर्वाणवमुन्ममाथेन पावकमालोक्य लोकान् सृजदितिक्रमेणान्वयोद्देशः पूर्वोत्तरार्थयोर्न्यासेन ॥ १९ ॥